

13 + 12,5 + 9,5 = 35

16-1

Az alábbi állítások mindegyikét H (hamis) vagy I (igaz) jellel lássuk el a baloldalon!

Találatonként 1 pont; állásfoglalás nélkül 0 pont; hibás választás: - 1 pont.

- I - Az eltolódási áramsűrűség mindig az elektromos térerősség időbeli csökkenése ellen hat, azt akadályozza. I
- H - A mozgással indukált feszültség mindig a mozgási sebességgel ellentétes irányú. H
- I - A tekercsen átfolyó áram nem változhat ugrásszerűen. I
- H - A Poynting vektor iránya hullám terjedési irányára mindig merőleges. H
- I - Optikai rács rácsállandója nem lehet kisebb a vizsgált fény hullámhosszánál. I
- I - A fotoelektronok maximális kinetikus energiája független a fém felületére eső fény intenzitásától. I
- H - Ha egy dielektrikum határfelületére a Brewster-féle szögben esik be a fény, akkor a visszavert és a megtört fény terjedési iránya 45°-os szöget zárnak be egymással. H
- I - Domború tükör mindig látszólagos képet alkot a tárgyról. I
- H - A mágneses (mágnes-ellenállásos) RAM-nál az adatelérés napjainkban már 10-szer gyorsabb, mint a HDD-nél. H
- I - Nyitó irányban előfeszített „pn” átmenetnél a vezetési sávban lévő többségi elektronok az „n”-típusú félvezetéstől a „p”-típusú félvezető irányba áramlanak. I
- H - A háromdimenziós Schrödinger-féle hullámegyenlet egyszerűen az egydimenziós változatok megfelelő oldalainak összeszorzásával áll elő. H
- I - Az elektron spin-impulzusmomentumának nagysága mindig csak egyetlen és ugyanaz az érték lehet, z komponense viszont két értéket is felvehet. I
- I - A szupravezető anyag szupravezető tulajdonsága megszűnik, ha a mágneses tér nagysága egy kritikus értéknél nagyobb. I
- I - A határozatlansági reláció szerint a hely és az impulzus határozatlanságának szorzata nem lehet tetszőlegesen kicsi. I
- I - A láncreakció egyik lehetséges módja a neutronokkal történő aktiválás. I

Az alábbi rövid példák eredményeinek helyes kiválasztása 2,5 - 2,5 pontot ér, ha a gondolatmenet, a szükséges számítások megtalálhatók:

1) Egy 1 m sugarú kör alakú huzalhurok a 2,5 T homogén mágneses erőter irányára merőleges felületen fekszik. A hurkot gyorsan, 0,1 s idő alatt 180°-kal átfordítjuk. Számítsuk ki, hogy mekkora átlagos feszültség indukálódott ezalatt a hurokban!

- a) 112 V   b) 157,1 V   c) 233 V   d) 18 V   e) egyik sem

$$U = \frac{\Delta\Phi}{\Delta t} = \frac{\Phi(t_2) - \Phi(t_1)}{\Delta t} = \frac{2BA}{\Delta t} = \frac{2 \cdot 2,5 \cdot 1 \cdot \pi}{0,1} = 157,07 \text{ V} \sim 157,1 \text{ V}$$

cos 180° miatt

(b)

2) Egy 1 cm sugarú párhuzamos körlemezekből álló kondenzátor kapacitása 1 nF. A lemezek között a potenciálkülönbség változási sebessége 5 V/s. Feltételezve, hogy a lemezek széleinél lévő térbeli inhomogenitások elhanyagolhatók, számítsuk ki a mágneses indukció értékét a kondenzátor tengelyétől félsugárnyi távolságban!

- a) 5 · 10⁻¹⁷ T   b) 5 · 10⁻¹² T   c) 2,5 · 10⁻¹³ T   d) 3 · 10⁻⁹ T   e) egyik sem

3) Egy $n=1,5$ törésmutatójú anyagból készült lencse fókusz távolsága $f=40$ cm. Mekkora változik meg a fókusz távolsága, ha $n=4/3$ törésmutatójú vízbe merítjük?

- a) 15,3 cm   ~~b) 60 cm~~   c) 90 cm   d) 160 cm   e) egyik sem

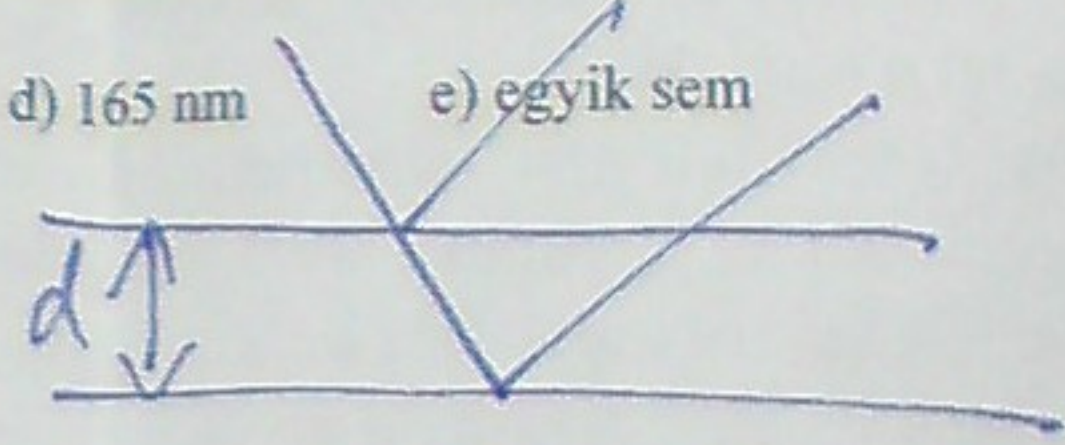
$n = 1,5$
 $n' = 4/3$
 $n_{\text{veg}} = \frac{1,5}{4/3} = 1,125$
 $\frac{1}{f} = (n-1) \left(\frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} \right)$
 $\frac{1}{40} = (1,5-1) \left(\frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} \right)$
 $\frac{1}{f_x} = 0,125 \cdot 0,05 \leftarrow \left(\frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} \right) = 0,05$
 $f_x = 160 \text{ cm}$

~~$f = 40$~~
 ~~$x = 0,05$~~
 ~~$f_x = (4/3 - 1) \cdot x$~~
 ~~$f_x = 0,05 \cdot 3 = 0,15$~~
 ~~$f_x = 160 \text{ cm}$~~

4) Legalább milyen vastag legyen az $n=1,4$ törésmutatójú anyagból 600 nm hullámhosszra készített antireflexiós réteg, amit $n > 1,4$ törésmutatójú lencsére viszünk fel?

- a) 95 nm   b) 107 nm   c) 121 nm   d) 165 nm   e) egyik sem

$n = \sqrt{\mu \epsilon}$
 $2d = \left(N + \frac{1}{2} \right) \frac{\lambda}{n}$

$d = \frac{\lambda}{4n} = \frac{600}{4 \cdot 1,4} = 107,14 \text{ nm} \approx 107 \text{ nm}$

5) 410 nm hullámhosszú fény esik be egy fémfelületre. A fotoelektromos hatásnál a küszöb feszültség 0,83V. Mekkora a fém kilépési munkája?
 ($h=6,626 \cdot 10^{-34}$ Js, $\lambda=410 \cdot 10^{-9}$ m, $c=3 \cdot 10^8$ m/s, $e=1,6 \cdot 10^{-19}$ C)

- a) 2,2eV   b) 3,1eV   c) 4,6eV   d) 5,1eV   e) egyik sem

$\lambda = 410 \text{ nm}, U = 0,83 \text{ V}$
 $E_g = W_w$
 $E_g = U \cdot e = 1,338 \cdot 10^{-19} \text{ J}$
 $h \cdot f = W_w + K_{\text{max}}$
 $K_{\text{max}} = h \cdot f - W_w = h \cdot \frac{c}{\lambda} - W_w = 6,6 \cdot 10^{-34} \cdot \frac{3 \cdot 10^8}{410 \cdot 10^{-9}} - 1,338 \cdot 10^{-19} \text{ J}$
 $K_{\text{max}} = 3,5 \cdot 10^{-19} \text{ J} = 2,2 \text{ eV}$

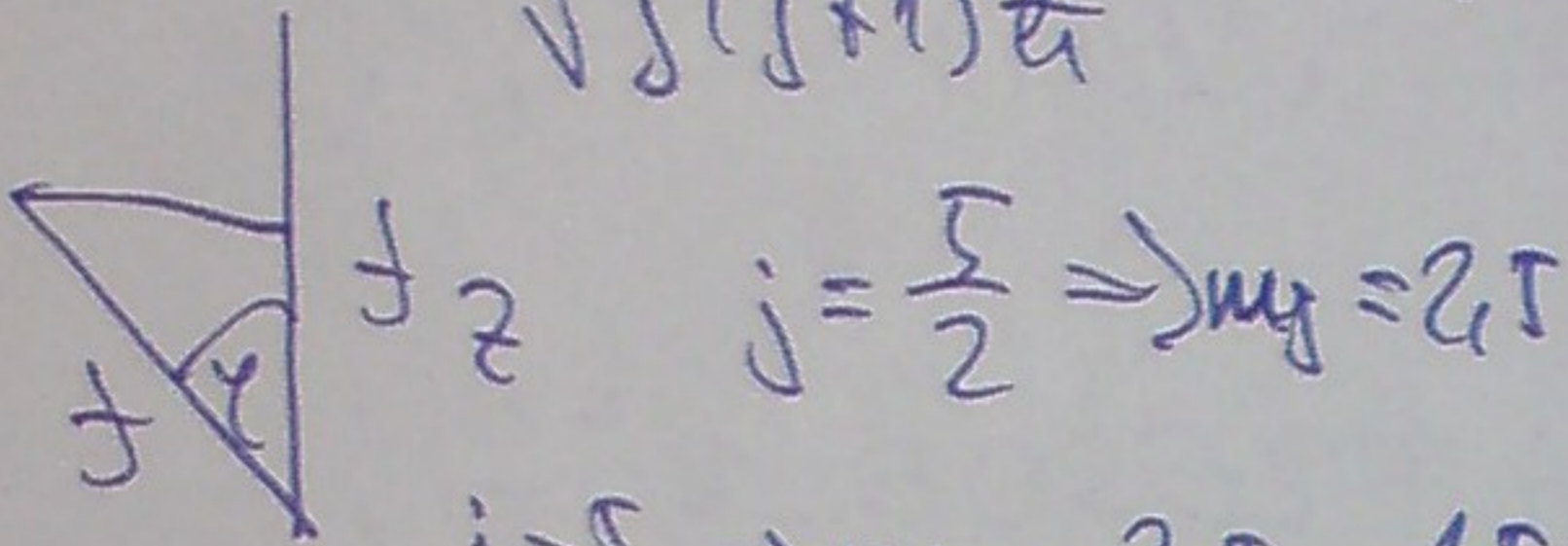
6) Egy elektronmikroszkóp 25 keV-es elektronokat használ. Hányszor kisebb ezeknek az elektronoknak a de Broglie-hullámhossza, mint az 500 nm hullámhosszú fényé?
 ($h=6,626 \cdot 10^{-34}$ Js, $\lambda=500 \cdot 10^{-9}$ m, $m_e=9,11 \cdot 10^{-31}$ kg, $e=1,6 \cdot 10^{-19}$ C)

- a) 64400   b) 235   c) 1543   d) 378   e) egyik sem

7) A hidrogénatomban a teljes J impulzusmomentumának értékei $J = \sqrt{j(j+1)}\hbar$. A J -nek a z -tengely irányába eső vetülete $J_z = m_j \hbar$ értékű lehet. Határozzuk meg a J és a z -tengely által bezárt szög megengedett értékei közül a legkisebbet $j = (5/2)$ -re!

- a) $18,1^\circ$ b) $42,1^\circ$ **c) $32,3^\circ$**   d) $8,3^\circ$ e) egyik sem

$$\cos \varphi = \frac{m_j \cdot \hbar}{\sqrt{j(j+1)}\hbar} = \frac{2,5}{2,957} \Rightarrow \varphi = 32,3^\circ$$

$$j = \frac{5}{2} \Rightarrow m_j = -2,5, -1,5, -0,5, 0,5, 1,5, 2,5$$

8) Röntgensőben 45 kV feszültséggel felgyorsított elektronok fékezési sugárzást váltanak ki. Számítsuk ki ennek a rövidhullámhosszú határát!

- a) $0,13 \text{ pm}$ b) $68,1 \text{ pm}$ **c) $27,6 \text{ pm}$**   d) $1,3 \text{ pm}$ e) egyik sem

$$E_e = U_e = 45 \cdot 10^3 \cdot 1,6 \cdot 10^{-19} = 7,2 \cdot 10^{-15} \text{ J}$$

$$\Rightarrow \lambda = \frac{h \cdot c}{E_e} = \frac{6,626 \cdot 10^{-34} \cdot 3 \cdot 10^8}{7,2 \cdot 10^{-15}} = 27,6 \cdot 10^{-12} \text{ m} = 27,6 \text{ pm}$$

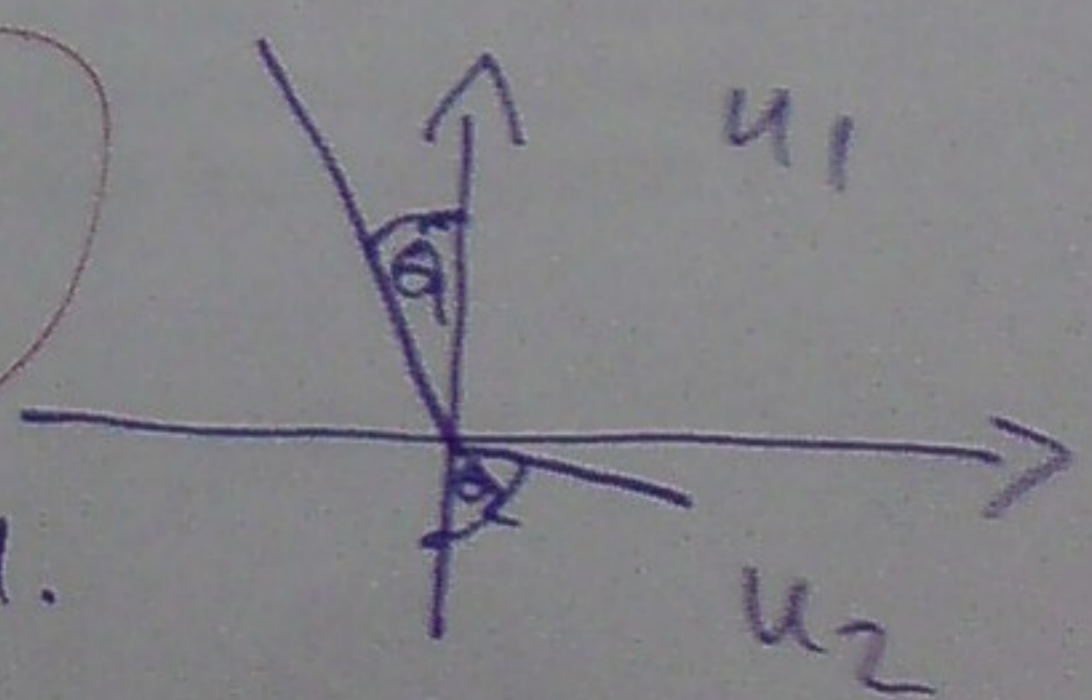
Röviden dolgozza ki az alábbi témákat! (maximális pontszám kérdéseként 3 pont)

1. Kölesönös indukció és önindukció értelmezése, szolenoid önindukciójának levezetése

Kölesönös: két térer "elég" közel van egymáshoz, de nem a egy térer, hanem a áram erősség, az a mágis térerrel jár együtt indukció, azaz
 vana: $E_1 = -M_{12} \cdot \frac{dI_2}{dt}$ (M_{12} : 1-es térer 2-esre vonatkozó indukció)
Önindukció: egy térerben a áram hirtelen változása által keltett ömögényes
 feszültséggel azaz térer a térer indukciója. $E_L = -L \frac{dI}{dt}$
Szolenoid: $L = \frac{\mu_0 N^2 A}{l}$

2. A Snellius-Descartes törvény

$$n_1 \cdot \sin \theta_1 = n_2 \cdot \sin \theta_2$$

Két optikus közeg között a fényvágó frekvencia + nem változik.
 n_1 és n_2 a két közeg törésmutatója, θ_1 és θ_2 a
 beesési és a törési szög. Ezen a felszín
 A beesési és a törési szög...

